

ARMAND MATTELART • İletişimin Dünyasallaşması

La Mondialisation de la communication
© 1996 Presses Universitaires de France

İletişim Yayınları 734 • Başvuru Dizisi 15
ISBN-13: 978-975-470-916-2
© 2001 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1-3. BASKI 2001-2013, İstanbul
4. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Mustafa Bayka
DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç
KAPAK Utku Lomlu
UYGULAMA Hasan Deniz
DÜZELTİ Metin Pınar
BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ARMAND MATTELART

İletişimin Dünyasallaşması

La mondialisation de la communication

ÇEVİREN *Halime Yücel*

i l e t i ŝ i m

ARMAND MATTELART Fransa'da Rennes II. Üniversitesi'nde öğretim üyesi. Öteki yapıtları: *İletişim Kuramları Tarihi* (Histoire des théories de la communication), İletişim Yayınları, 1998; *L'invention de la communication* (İletişimin İcadı), La Découverte, 1994; *La communication-monde* (İletişim Dünyası), La Découverte, 1992; *La Publicité* (Reklam), La Découverte, 1990, 1994; *L'internationale publicitaire* (Beyin İlgfal Şebekesi/Uluslararası Reklamcılık, Ayrıntı Yay., 1995), La Découverte, 1989; *Le carnaval des images. La fiction brésilienne* (İmgeler Karnavali. Brezilya Kurgusu), M. Mattelart'la ortak yapıtı, INA/La Documentation française, 1987; *Penser les médias* (Medyayı Düşünmek), M. Mattelart'la ortak yapıtı, La Découverte, 1986, 1991; *La culture contre la démocratie? L'audiovisuel à l'heure transnationale* (Kültür Demokrasiye Karşı mı? Uluslararası Çağda Görsel-İşitsel), M. Mattelart ve X. Delcourt'la ortak yapıtı, La Découverte, 1984; *L'ordinateur et Le Tiers Monde* (Bilgisayar ve Üçüncü Dünya), H. Schmucler, La Découverte, 1983; *Technologie, culture et communication. Rapport au ministre de la Recherche et de l'Industrie* (Teknoloji, Kültür ve İletişim. Araştırma ve Sanayi Bakanına Rapor), Y. Stourdzé'yle ortak çalışması, La Documentation française, 1982; *De l'usage des médias en temps de crise* (Kriz Döneminde Medyanın Kullanımı Üzerine), M. Mattelart'la ortak yapıtı, A. Moreau, 1979; *Donald l'imposteur* (İki Yüzlü Donald), A. Dorfman'la ortak yapıtı, A. Moreau, 1977; *Multinationales et systèmes de communication* (Çokuluslular ve İletişim Sistemleri), Anthropolos, 1976; *Mass media, idéologies et mouvement révolutionnaire* (Kitle İletişim Araçları, İdeolojiler ve Devrimci Hareket), Şili 1970, 1973; Anthropolos, 1974; *İletişimin Dünyasallaşması* (La mondialisation de la communication), İletişim Yay., 2001.

İçindekiler

Giriş.....	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
Evrenselleşme Ağları.....	13
Aydınlanma seli.....	14
<i>Akışları serbestleştirmek.....</i>	<i>14</i>
<i>Dilde devrim.....</i>	<i>15</i>
<i>İşaretlerle iletişim.....</i>	<i>16</i>
<i>Kurala Bağlama.....</i>	<i>17</i>
Serbest alış-verişin ön cepheleri.....	18
<i>Evrensel işbölümü.....</i>	<i>18</i>
<i>Ağların ilk birleşme alanı.....</i>	<i>19</i>
<i>Endüstriyel ulus-devletin simgesi tren.....</i>	<i>21</i>
<i>İşletmecilerin evrensel dönemi.....</i>	<i>22</i>
Evrensel gücün kuruluşu.....	24
<i>Denizaltı kablosu ve Pax Britannica.....</i>	<i>24</i>
<i>Frekans paylaşımı.....</i>	<i>25</i>
<i>Savaş ve jeopolitika.....</i>	<i>27</i>
Evrensel iletişim ütopyaları.....	29
<i>Evrensel ortaklık.....</i>	<i>29</i>
<i>Yol ağları gerekçiliği.....</i>	<i>30</i>
<i>Uluslararası toplumsal ağlar.....</i>	<i>31</i>

<i>Evrensel sergiler</i>	33
<i>Elektriğin yeni arkadyaları</i>	34

İKİNCİ BÖLÜM

Kültür Fabrikası	37
Haber endüstrisi.....	37
<i>News Value ajansları</i>	37
<i>Stratejik istihbarat</i>	40
Kültür endüstrisine doğru.....	41
<i>Kitle kültürünün ilk biçimleri</i>	41
<i>Ses ve hareketli görüntü</i>	43
<i>Halkların doğası</i>	45
<i>Misyoner basın</i>	46
Karşılıklı kaçınılmaz bağımlılık.....	47
<i>Büyük bir sigorta şirketi olarak dünya</i>	47
<i>Gezegenin tek biçimleşmesi: Bilim-kurgu mu?</i>	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Propagandanın Gücü	51
Kitle görüşünün yönetilmesi.....	51
<i>Bir haber savaşı</i>	51
<i>Propagandanın açıklaması</i>	53
<i>Yüksek kültür mü, pazarlama mı?</i>	54
ABD'nin karşı konulmaz yükselişi.....	55
<i>İletişim iktidarı</i>	55
<i>Hollywood dalgası</i>	56
<i>İlk reklam dalgası</i>	59
<i>Amerikanlaşma mı, uygarlık krizi mi?</i>	61
Radyo dalgalarının uluslararasılaşması.....	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teknolojinin İki Kutuplu Jeopolitikası	67
Kalpleri ve ruhları fethetmek.....	67
Uzayı fethetmek.....	70
<i>Askeri endüstri</i>	70
<i>Intelsat</i>	71
Üçüncü Dünyayı kazanmak.....	74
<i>Gelişim için iletişim</i>	74
<i>Başkaldırı</i>	76

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uluslararasılaşma ve Jeo-Ekonomik Anlayış	79
Devletlerarası tekelin sonuna doğru.....	79
Güç ilişkileri ve ulusların arabuluculuğu.....	82
<i>Reklam ağlarının gelişimi</i>	82
<i>Bir kurumsal direniş stratejisi: Fransız sineması</i>	84
<i>Magazin basınının esnekliği</i>	85
Evrensel bilincin uyanışı.....	87
<i>Yeni bir evrensel haber ve iletişim düzeni için</i>	87
<i>Avrupa: Kültür politikalarının yenilgisi</i>	90
<i>Telematik başkaldırı</i>	92
<i>"Küresel" topluma doğru mu?</i>	93

ALTINCI BÖLÜM

Küreselleşme: Ulusçuluk Sonrası Ekonomi Ağları	97
Bütünleşen evrensel kapitalizm.....	97
<i>Jeofinansın gelişimi</i>	97
<i>Bir şirket felsefesi</i>	98
<i>Standartlaşma/ katmanlaşma</i>	100
<i>"İletişim" işlevinin yeni konumu</i>	101
<i>Ekonomik akıl</i>	102
<i>Uzmanlığın meşruluğu</i>	103
Tek bir imge pazarı arayışı.....	104
<i>İletişim grupları ve iletişim ağları</i>	104
<i>Sınır tanımayan televizyondan kültür ayırımına</i>	106
<i>Bilgi otoyolları</i>	109
<i>"Tecimsel anlatım özgürlüğü"</i>	110
<i>Demokrasiden "Global Democratic Marketplace"e</i>	111
Küresel savaş üzerine.....	112

YEDİNCİ BÖLÜM

Kırılma: Bir Küreselcilik Eleştirisi İçin	115
Yeni bir eşitsizlikler haritası.....	116
<i>İletişim evreni: Küresel akışların yönelimi</i>	116
<i>Parazitçi ağlar</i>	118
Tekil kültürün sorunları.....	121
<i>McDünya mı, Cihat mı?</i>	121
<i>"Küresel Köyün" değişkenliği</i>	121
<i>Melezleşme ya da sorgulanan çağdaşlık</i>	123
<i>Bir çağdaşlık antropolojisi</i>	125

<i>Serbest değişimcilik karşısında kuram</i>	127
<i>Uygarıklar savaşı mı?</i>	129
Yeni bir "demokratik evrendeşliğe" doğru mu?	130
<i>Evensel etkiler</i>	130
<i>"Uluslararası bir sivil toplum"a doğru mu?</i>	133
<i>Küreselciliğe karşı başkaldırırlar</i>	134
<i>Teknik ve toplum arasında kopuş</i>	137
Sonuç	139
Kaynakça	142

GİRİŞ

Dakikası dakikasına gerçekleşen iletişim ağı, gezegenimizin düzenlenme biçimlerini yönlendirir. Dünyasallaşma/Küreselleşme -birinci terim bütün Latin kökenli dillerde kullanılır, ikincisi Anglosakson kökenlidir- diye adlandırmakta birleştığımız şey, alış-verişlerin akışkanlığına ve sınırötesi maddede dışı akışlara denk düşer. Bu küçük kitap, dünyaya açılışın bu yeni evresini, uluslararasılaşma sürecinin zaman içinde üstlendiği toplumsal biçimler tarihine kaydetmeyi amaçlamaktadır. Gerçekten de ekonomilerin ve toplumların yaygın ve yakın bağımlılıkları, XIX. yüzyılın dönüm noktasında başlamış olan dünyayla bütünleşme hareketinin varış noktası olmuştur. İletişim araçları, özdeksel ve simgesel zenginlikler gibi, kişilerin dolaşım alanını da yavaş yavaş genişleterek, tekil toplumların gittikçe daha büyük bütünlere katılmasını hızlandırmış; maddesel, düşünsel ve zihinsel sınırları sürekli olarak değiştirmiştir.

Kamusal ve özel birçok aktör, ilişki ağı ve sistemlerinin topoğrafyasının dünya ölçeğinde çizilmesine katkıda bulunmuştur. Bunu da belirli idealleri öne sürerek ve çok

değişik çıkarları gözeterak yapmışlardır: Öncü bir uygarlığın evrenselciliği, bir dinin bütün mezheplerinin birleşmesi, karşılıklı güvenlik düzenini izleyen ulusların birbirine bağımlılığı, girişim etkinliği (pragmatizm) ve uluslararası iş bölümünün kesin gerekliliği ya da ezilenlerin savaşım ortaklığı. Gelişimin başlıca simgesi olan bu ilişkiler evreni, aynı zamanda ütopyaları da yaratmıştır. İletişim ağı, değişmez bir vaat olarak, dayanışmacı olması nedeniyle daha iyi olan bir dünyayı simgeler. Karayolundan demiryoluna, demiryolundan “bilgi otoyollarına” varıncaya kadar bu inanç, teknik kuşaklar doğrultusunda her seferinde yeniden canlanmıştır. Ama iletişim ağları, her zaman, dünya egemenliğini amaçlayan savaşların odağı olarak kalmıştır.

Toplumların bağdaşımı zorunlu olarak ekonomik alanın birleştirilmesine bağıdır. Bölümlenmeleri de, bunun kaçınılmaz bir sonucudur. Çünkü tecim mantığı ve kültürler, yaygınlaşan teknik bilimsel dizge ile bir topluluğa bağılılığını kesinleme isteği arasındaki ayrılık derinleşmektedir. Uyumsuzluk, insanlığın bütünleşmeye doğru gerçekleştirdiği yürüyüşünün sonucunu bir bilmeceye dönüştürmektedir.

Bu yeni dünyasallaşma/küreselleşme adlandırmaları ne denli sarhoş edici, baş döndürücü ise, uluslararası uzamın soy kütüğüyle yeniden bağı kurmak da o denli stratejiktir. Öyleyse, bunlara yöntemli bir kuşkuyla bakmak, kavramcılarının ve işlemcilerin nereden konuştuklarını belirlemek için dünyayı adlandıran sözcüklerin toplumsal yersizliği düşüncesini yadsımak gerekir. Daha tanımları birer çözümleme aracı olarak yerleşmeden önce, bu terimler bütün gezegeni dolaşmıştır. Bunların dünya televizyonlarından yayımlanan borsa ve çevrebilim bunalımlarıyla, askeri seferlerle, büyük spor ayinleriyle ya da başka olaylarla dile gelen baş döndürücü yükselişleri, sanki tarihin unutulmuşu terk edilmiş-

nin öteki yüzü gibidir. Demek ki şimdiden geniş bir biçimde söyleneleşmeye açık olan tasarlayımlar alanında düşün ve gerçek payını ayırma güçlüğüne arttığını görme tehlikesi büyüktür.

BİRİNCİ BÖLÜM
EVRENSELLEŞME AĞLARI

İletişimin uluslararasılaşması, iki evrenselciliğin çocuğudur: Aydınlanma çağı ve liberalizm. Engelsiz bir evrensel alan kurulmasını amaçlayan bu iki tasarı bazen karşıtlaşır, bazen aynı yöne yönelir. Bir yanda devrimci ütopyanın “büyük demokratik cumhuriyetleri”i; öte yanda klasik ekonominin “evrensel merkantil cumhuriyeti”.

Uluslararası iletişim, toprağı bir egemenliğin ve topluluğun temeli yapan çağdaş ulusçulukla birlikte doğmuştur. Fransız Devrimi'nin izinde ulus-devletlerin, papalığın ve Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun yönlendirdiğı düzeni yıkan ve simgesel olarak Latince'nin egemen konumuna Fransızca'nın yararına son veren Westfalen Antlaşması'yla (1648) filizlenen bu özel örgütlenme biçimi giderek yayılır. XIX. yüzyılda yeni ulusal bütünlükleri herkesin benimsediğı bir hukuksal düzen temelinde birleştiren bir ilişkiler sistemi ortaya çıkar. Ulus-devletin dış ve iç yönetsel sınırları artık değışken bir geometriye göre değıl, endüstri devriminin doğal donatımına göre biçimlenmektedir. Evrensel işbölümünün etkisiyle devletlerarası alanla sıkı sıkıya bir-

birine geçmiş bir üretken düzen oluşur. Fransız dili 1802’de, bu yeni dünya ekonomi politikasını İngilizce gibi “internati-onal” sözcüğüyle onaylar.

Aydınlanma seli

Akışları serbestleştirmek

İnsan toplumlarının çağdaşlığı ve kusursuzluğu düşüncelerinin etkisiyle iletişim bir ülkü durumuna gelir. Geleceğe inancın bir ürünüdür bu ülkü.

Aydınlanmacı düşünürler alış-verişi bir değer yaratıcısı olarak yücelterek bu düşüncenin doğuşunu hazırlarlar. Ulusal alanın örgütlenmesi ve bir iç pazar kurulmasıyla birleştirilen iletişim sorunsalını yollara ve kanallara uygulayarak ilk biçimlendirenler, Eski Rejim’in bayındırlık mühendisleridir. Aklın tasarılarını köprüler kurarak ve yollar yaparak gerçekleştirmeyi amaçlarlar. İnsanları ayıran, yardımlaşmalarını engelleyen “kötü huy”u ve akıldışılığı terbiye ederek, kişilerin ve malların dolaşımının akışkanlığını sağlayan, toplayan ve birleştiren “iyi huy”u, aklı muzaffer kılmayı amaçlarlar.

İnsan hakları temeline dayanan “düşüncenin ve görüşlerin serbest iletişimi”, sınırları önemsemez. Denis Diderot (1713-1784) 1763’de kaleme aldığı *Ticaret Üzerine Mektup*’da sansür koyucuya çıkarır: “Sınırlarınızı askerle doldurun bayım, tüm tehlikeli kitapları geri püskürtmek için süngülerle silahlandırın onları, ama bu kitaplar, deyimimi bağışlayın, onların bacaklarının arasından geçecek, başlarının üzerinden atlayacak ve biz kazanacağız.”

Aydınlanmacı düşünürlerin düştüğü tutarsızlık şudur: *Ansiklopedi*’nin yazarları düşüncelerin ve malların serbest dolaşımını yüceltmek için, hiç duraksamadan, Çin’i ay-

dın despotluk olarak tanımlarlar. Voltaire (1694-1778), Pekin sarayınca kamu malı işletmeciliği konusunda yayımlanan gazetelerin işlevini över, öte yandan varlık akışlarının ilk kuramcısı François Quesnay, Çin’de yolların ve kanalların düzeltilmesini fizyokratik okulun savsözü “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler”i meşrulaştırmak için dayanak olarak gösterir.

Dilde devrim

1789 Fransa’sı, alış-verişin yaratıcı gücü düşüncesini uygulamaya geçirmek istedi. Hukuksal ilişkileri ve paranın, malın, kişilerin dolaşımını evrenselleştirerek, ulusal birliğini ve ulusal kimliğini oluşturdu, bir yandan da kendine evrensel bir kimlik biçti.

“Tek ulus, tek yasa, tek bir dil”. Dilin tekleştirilmesi devrimci politikası, konuları dolayısıyla söylediklerini yalnızca kendileri anlayabilenlerle geri kalanların oluşturduğu kitle arasındaki dilsel engeli yıkarak farklılıkları yok etmeyi, feodal ve mutlakiyetçi ayrımları kaldırmayı amaçlıyordu. “Despot”, diyordu Bertrand Barère 1794’de Halkın Kurtuluşu Komitesi önünde, “halkları, ülkeleri ayırmaya, kazancı bölmeye, düşünce ve eylem birliğini kırmaya gerek duyardı”. Dilde birlik, “Aydınlanma seline” güç verdi ve her yayıncıyı bir “kamu dili ve yasası” öğretmenine dönüştürdü.

Alış-verişleri serbestleştirmek için yalnızca “taşra ağzını yok etmek ve Fransız dilinin kullanımını evrenselleştirmek” (Rahip Grégoire’ın 1794’de kaleme aldığı raporun başlığı) yeterli değildi; “dilini kendisinde bir devrim yapmak” gerekiyordu. Condorcet, uzun süredir, geometrinin kesinliğini taşıyacak ve “matematik yöntemlerinin yeni konulara uygulanmasının” ürünü olacak “evrensel bir dil” tasarlıyordu. Devrimcilerin dil politikası bir “evrensel dil” modelin-

den esinlenmiştir: *İşaret dili*. Rahip Sicard'ın buluşu olan sağır-dilsiz dili birçok kişiyi büyülemiştir.

İşaretlerle iletişim

Chappe kardeşlerin optik telgrafı bulmaları, bir “işaret dili” arayışının ürünüdür. Bu dizge, dilsel bir ilkeye dayanmaktadır: Ne kadar çok işaret varsa, bir haberi aktarmak için o kadar az işaret gerekir ve aktarım o kadar çabuk gerçekleşir. 1794’de ilk hattın açılışında Barère şöyle haykırır: “Bu, Cumhuriyetin tüm bölümlerini sıkı ve anında bağlarla güçlendirecek bir araçtır. Çağdaş halklar baskı makinesiyle, barutla, pusulayla ve telgraf işaretleri diliyle insanların uygarlığı önündeki engelleri ortadan kaldırdılar.” Bu tekniğin olası sivil kullanım alanları konusunda çeşitli görüşler ortaya atılır, devrimci düşünürler Fransa’nın tüm yurttaşlarının “haber ve isteklerini iletmeleri” için hatları çoğaltmanın ve kodlanmış dili serbestleştirmenin yeterli olacağını savunurlar. Böylece tüm ulus toprağı ölçeğinde Yunan agorasının koşulları yeniden üretilecek ve Jean-Jacques Rousseau’nun “büyük demokratik cumhuriyetler”in kurulmasının gerçekleşemeyeceği görüşü geçerliliğini yitirecektir. Dolayısıyla kısa sürede, uzun mesafeli iletişim, yenilenmiş bir demokrasinin güvencesi olur.

Sonrasını biliyoruz. İletişim tekniğine askeri bir işlev yükleyen ve kodların üzerinde ambargo uygulayan olağanüstü hal rejimi kural durumuna geldi. “Telgraf işaretleri dili” uzun süre devlet sırrı olarak kaldı. Elektrikli telgrafın halk tarafından kullanılmasına ancak bulunuşundan (1837) on beş yıl sonra izin verildi. Ütopik sosyalizm yurttaşların anlattım özgürlüğünün bu sürgününü, komünist devlette iletişim tekniklerine temel bir işlev vererek ödünledi. Elektrikli telgrafın kullanımından önce Charles Fourier (1760-1825) işaretleri “evrensel birliğin” temeli olarak niteledi ve Merkür

gezegeni aracılığıyla Londra'yla Hindistan'ın dört saatten kısa bir sürede haberleşmesini sağlayan “düşsel aktarım”ı ortaya attı.

Optik telgraf ağı, onu izleyecek tüm ağlar ve ondan önceki yol ağı gibi başkent merkez alınarak, sınırlardaki savaş alanlarıyla, kıyı bölgelerle ve büyük şehirlerle iletişimi sağlayacak biçimde kuruldu. İmparatorluk döneminde Venedik, Amsterdam ve Mayence'ya kadar yayıldı ve gelişmesi ancak Napolyon'un ölümüyle durdu.

Kurala bağlama

İletişim, kurala bağlamak ve öngörülemez olanı ortadan kaldırmaktır. Fransa devletinin optik telgrafı güvenlik amaçlarıyla elinde tutması, iletişim ülküsünün öngördüğü alış-veriş dinamiğini olumsuz yönde etkilese de, başka düzenlemeler de bu etkinliği artırır ve böylece bir benzer kurallar bütünü “evrensel iletişim”e olanak tanır. Bunda özellikle ölçülerin tekleştirilmesinin etkisi olmuş, tecimsel sözleşmeler ve vergi yasalarının temelleri birbirine bağlanmıştır. Ağırlık ve ölçüde metrik sistemin benimsenmesi, yerel kullanım ve alışkanlıklara bağlı ayarların çeşitliliğine son verir. Yeni sabit birim iletişimin simgesel temelidir. 1792'de Ulusal Kurucu Meclis'de gökbilimci Joseph de Lalande metreyi, “benimsenecek halklar için yeni bir genel kardeşlik bağı” olarak tanıtır. Rahip Grégoire daha da ileri giderek metreyi bir ulusal birlik simgesi ve “uluslar için yeni bir bağ olacak gerçeklik ve eşitliğin en gerekli fetihlerinden biri” olarak esenler. İngiltere'nin karşı çıkmasına karşın metre, 1875'de uluslararası referanslar arasına girer. Metrik sistemin evrenselleşmesi, parada onluk sistemi de birlikte getirir. Parada onluk sistem 1795'de yürürlüğe girer ve kısa süre içinde Amerika'da da uygulanmaya başlanır.

Serbest alış-verişin ön cepheleri

Evrensel işbölümü

Klasik ekonominin kurucusu Adam Smith'e (1723-1790) göre tüccar, dünya yurttaşdır. Evrendeş pazar, ulusları karıştıran düşman güçleri yok ederek eski "askeri toplumları" ortadan kaldırır. Halkların ve ulusların anlaşmasının güvencesi "evrensel merkantil cumhuriyet", tüm insanları, üreticilerin rekabet ortamında kendilerine ürünlerini sundukları ve gereksinimlerini en ucuza ve en iyi kalitede alan tüketicilerden oluşmuş ekonomik toplulukta bir araraya getirme amacındadır. Iskoç iktisatçı, 1776'da ulusların varışılığının nedenlerini incelediği yapıtında bireyciliği ve uluslararası işbölümünce yönlendirilen tek pazarda serbest rekabeti, evrensel rejiminin yapı taşı olarak tanımlar. İşbölümünde iletişimin büyük işlevi vardır. Fabrikada görev dağılımını daha iyi belirlemek konusunda olduğu gibi, dünya atölyesini düzenlemek için de vazgeçilmezdir.

"Üretmek hareketlendirmektir": John Stuart Mill'in (1806-1873) bu sözü XIX. yüzyılın ikinci yarısında liberal ekonomi politikasının iletişimsel ufkunu belirler. Serbest alış-veriş kurallı ulaşım araçlarının üzerinde olduğu gibi, haberin üzerinde de etkili olmalıdır. Haberin serbest akışı ilkesi, malların ve işgücünün serbest dolaşımı ilkesinin bir sonucudur. Bu daha çok Mill'in geliştirdiği, vergilerin, reklam ilanlarını, gazeteleri ve posta hizmetlerini büyük yük altına sokarak haberin dolaşımını engellediğini açıkladığı *Politik İktisadın İlkeleri* adlı yapıtında üzerinde durduğu bir noktadır.

Liberalizmin politik felsefesi özgür bir basın önünde engel oluşturan "bilgi vergisini" kaldırma savaşımı verirken, gerçek bir özgürleştirme ülküsü olarak ortaya çıkar. Toplumun dinselikten arınmasını ister, bireysel özgürlüğü kurumların temel ögesi olarak görür ve devletin keyfi iktidarı-